EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 28.10.2024.
COM(2024) 507 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI
par iespējamām saistībām, kas izriet no budžeta garantijām un finansiālās palīdzības, un šo iespējamo saistību ilgtspēju
Situācija 2023. gada 31. decembrī

Satura rādītājs

1. Ievads 2

2. Iespējamo saistību dažādo avotu analīze 4

2.1 Budžeta garantijas 4

2.2 Ar uzkrājumiem nodrošināti aizdevumi, kas paredzēti, lai sniegtu finansiālu palīdzību trešām valstīm 6

2.3 Ar ieņēmumu rezervēm nodrošināti aizdevumi 8

2.4 Pārskats par iespējamām saistībām 2023. gada beigās 10

3. ES iespējamo saistību ilgtspējas novērtēšana 13

3.1 Novērtējuma tvērums 13

3.2 Iespējamo saistību, kuras nodrošinātas ar uzkrājumiem, ilgtspējas novērtējums 13

3.3 Ar ieņēmumu rezervēm nodrošināto iespējamo saistību ilgtspējas novērtējums 18

4. Secinājumi 21

5. Pielikumi 22

Ilgtspēja un ieņēmumu rezerve attiecībā uz pašu resursu pastāvīgo maksimālo apjomu 22

Ilgtspēja un ieņēmumu rezerve attiecībā uz pašu resursu pagaidu maksimālo apjomu 23

1. Ievads

Šis ziņojums ir izdots saskaņā ar Finanšu regulas[1] 256. pantā izvirzītajām prasībām un ir lasāms kopā ar:

- XI darba dokumentu, kurš pievienots Eiropas Savienības (ES) 2025. finanšu gada budžeta projektam[2] un kurā sniegta detalizēta informācija par ES budžeta garantijām (41. panta 5. punktā paredzētais ziņojums)[3], un
- ES budžeta ienākošo un izejošo nākotnes naudas plūsmu ilgtermiņa prognozi, kurā pēc tam, kad ņemti vērā plānotie budžeta izdevumi, sniegtas prognozes par pieejamajām ES finansiālajām spējām 2025.–2029. gadā[4].

Šā ziņojuma mērķis ir sniegt pārskatu par to, kāds apjoms un sastāvs ir iespējamām saistībām (gan **ar uzkrājumiem nodrošinātām**[5] iespējamām saistībām, gan ar **ieņēmumu rezervēm nodrošinātām** iespējamām saistībām), ko sedz ES budžets 2023. gada 31. decembrī. Iespējamās saistības ir iespējamās finanšu saistības, kas izriet no spēkā esošām saistībām vai pagātnes notikumiem[6]. Tas, vai šīs iespējamās saistības radīs faktiskus izdevumus ES budžetam, un šādu izdevumu apmērs būs atkarīgs no nākotnes notikumiem, ko iepriekš nevar prognozēt.

2023. gada beigās ES budžetā bija iekļautas iespējamās saistības vairāk nekā 255 miljardu EUR apmērā (206 miljardi EUR 2022. gada beigās) saistībā ar aizdevumiem, kas piešķirti dalībvalstīm (221 miljards EUR) un trešām valstīm (34 miljardi EUR), un vairāk nekā 108 miljardu EUR apmērā (106 miljardi EUR 2022. gada beigās) saistībā ar budžeta garantijām, kas sniegtas Eiropas Stratēģisko investīciju fonda (ESIF)[7], *InvestEU*[8], ārējo aizdevumu pilnvaru (ĀAP)[9], Eiropas Fonda ilgtspējīgai attīstībai (EFIA)[10] un EFIA+[11] ietvaros. Iespējamo saistību summas augšupējā tendence ir palēninājusies – 2023. gadā tā palielinājās par 16 % salīdzinājumā ar 2022. gadā novēroto palielinājumu par 40 %.

---

1 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2024/2509 (2024. gada 23. septembris) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam (pārstrādāta redakcija) (OV L, 2024/2509, 26.9.2024.).

2 COM(2024) 300, 19.6.2024.

3 XI darba dokuments par budžeta garantiju īstenošanu, kopējo uzkrājumu fondu un to iespējamo saistību ilgtspējas novērtējumu, kuras izriet no budžeta garantijām un finansiālās palīdzības saskaņā ar Finanšu regulas 41. panta 5. punktu.

4 COM(2024) 276 final, 28.6.2024.

5 Šajā dokumentā termins "*uzkrājumi*" tiek saprasts tā, kā tas lietots Finanšu regulā un jo īpaši tās 214. pantā. Kā norādīts 214. panta 2. punktā, uzkrājumu likmei ir jāsedz paredzamie neto zaudējumi un papildus jārada pienācīgas drošības rezerves neparedzētiem zaudējumiem. Citos apstākļos (piemēram, grāmatvedības kontekstā) terminam "uzkrājumi" var būt citas nozīmes.

6 Atsevišķu avotu iespējamām saistībām veido "juridiskie riski". Šajā ziņojumā tie nav ietverti.

7 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/1017 (2015. gada 25. jūnijs) par Eiropas Stratēģisko investīciju fondu, Eiropas Investīciju konsultāciju centru un Eiropas Investīciju projektu portālu, ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1291/2013 un (ES) Nr. 1316/2013 (OV L 169, 1.7.2015., 1. lpp.).

8 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/523, ar ko izveido programmu *InvestEU* un groza Regulu (ES) 2015/1017 (OV L 107, 26.3.2021., 30. lpp.).

9 Pārskats par attiecīgajiem tiesību aktiem un attiecīgajiem garantijas nolīgumiem starp Komisiju un Eiropas Investīciju banku ir pieejams dokumenta "Eiropas Savienības 2021. finanšu gada vispārējā budžeta pieņemšana galīgajā variantā (ES, Euratom) 2021/417" III iedaļas "Komisija" izdevumu pārskata "Ārējās darbības garantija *NDICI*, *EINS*, *IPA III* un MFP" 14 20 03 02. posteņa piezīmēs (OV L 93, 17.3.2021., 959. lpp.).

10 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/1601 (2017. gada 26. septembris), ar ko izveido Eiropas Fondu ilgtspējīgai attīstībai (EFIA), EFIA garantiju un EFIA garantiju fondu (OV L 249, 27.9.2017., 1. lpp.).

11 EFIA+ tika izveidots ar regulu par Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu (*NDICI*) "Eiropa pasaulē". Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/947 (2021. gada 9. jūnijs), ar ko izveido Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu "Eiropa pasaulē", groza un atceļ Lēmumu Nr. 466/2014/ES un atceļ Regulu (ES) 2017/1601 un Padomes Regulu (EK, Euratom) Nr. 480/2009 (OV L 209, 14.6.2021., 1. lpp.).

Šā pieauguma lielāko daļu veido papildu aizdevumi, kas izsniegti Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM)[12] ietvaros dalībvalstīm un no ārkārtas finansiālā atbalsta Ukrainai (izmantojot makrofinansiālās palīdzības + (MFP+) instrumentu)[13].

Šajā ziņojumā ir sniegts arī iespējamo saistību ilgtermiņa ilgtspējas novērtējums, pamatojoties uz kvalitatīviem un kvantitatīviem faktoriem, tai skaitā spriedzes testiem. Šis ilgtspējas novērtējums ir veikts, salīdzinot iespējamās saistības ar:

- tirgus vērtību pašreizējiem uzkrājumiem, kuri glabājas kopējā uzkrājumu fonda (KUF)[14] attiecīgajos nodalījumos, ko Komisija izveidojusi **iespējamām saistībām, kuras nodrošinātas ar uzkrājumiem**, t. i., tām, kas izriet no budžeta garantijām un finansiālās palīdzības trešām valstīm;
- pašu resursu maksimālā apjoma ierobežojumiem un **ar ieņēmumu rezervēm nodrošinātām iespējamām saistībām** pieejamo ieņēmumu rezervi.

2023. gada beigās ilgtspējas analīzes galvenais secinājums ir tāds, ka ES budžetam ir pietiekami resursi, lai tiktu galā ar iespējamo saistību potenciālo īstenošanos:

- iespējamām saistībām, kas izriet no budžeta garantijām un finansiālās palīdzības trešām valstīm, 2023. gada beigās pieejamie uzkrājumi ir pietiekami, ņemot vērā attiecīgo tiesisko regulējumu[15] prasības,
- ES finansiālās spējas saskaņā ar spēkā esošo tiesisko regulējumu (t. i., Lēmumu par pašu resursiem (*ORD*)[16] un Regulu par daudzgadu finanšu shēmu (DFS) 2021.–2027. gadam[17]) 2023. gada beigās ir pietiekamas, lai segtu ES pašreizējās saistības gan attiecībā uz izdevumu programmām, gan finanšu tirgiem (attiecībā uz parādu, kas emitēts saskaņā ar finansiālās palīdzības programmām dalībvalstīm un MFP+ instrumentu) pat ārkārtēji nelabvēlīgos apstākļos. Citiem vārdiem sakot, ieņēmumu rezerves ir pietiekamas, lai nodrošinātu ES finanšu sistēmas stabilitāti un tās kredītspēju pat ārkārtēji negatīvā scenārijā, kurā ir apvienota ekonomikas apstākļu, ieņēmumu un izdevumu negatīvā ietekme.

No iespējamām saistībām izrietošo risku pārvaldību un uzraudzību īsteno Komisijas ietvaros izveidota horizontāla sistēma, kurā ietilpst plaši pasākumi un drošības mehānismi, ko Komisija var izmantot, lai aizsargātu ES budžetu no iespējamiem zaudējumiem, kuri izriet no iespējamām saistībām[18]. Iespējamo saistību koordinācijas komitejai (ISKK)[19] šajā sistēmā ir svarīga loma. 2023. gadā ISKK tikās četras reizes, lai cita starpā novērtētu riska darījumu ar Tuvajiem Austrumiem un Ukrainu apjoma un riska profila attīstību. Attiecībā uz Ukrainu ISKK darbojās kā platforma ar mērķi sagatavot Ukrainai noteikto saistību uzkrājumu likmes pietiekamības pārskatīšanas procesu (kā noteikts MFP II lēmuma 13. pantā[20]).

---

[12] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.).

[13] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/2463 (2022. gada 14. decembris), ar ko izveido instrumentu atbalsta sniegšanai Ukrainai 2023. gadā (makrofinansiālā palīdzība +) (OV L 322, 16.12.2022., 1.–14. lpp.).

[14] Detalizētu informāciju par KUF sk. Komisijas ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei par kopējo uzkrājumu fondu 2023. gadā (COM(2024) 180 final, 25.6.2024.) un tam pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā (SWD(2024) 161 final, 25.6.2024.).

[15] Sk. 41. panta 5. punktā paredzētā ziņojuma 3. iedaļu.

[16] Padomes Lēmums (ES, Euratom) 2020/2053 (2020. gada 14. decembris) par Eiropas Savienības pašu resursu sistēmu un ar ko atceļ Lēmumu 2014/335/ES, Euratom (OV L 424, 15.12.2020., 1. lpp.).

[17] Padomes Regula (ES, Euratom) 2020/2093, ar ko nosaka daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam (OV L 433 I, 22.12.2020., 11. lpp.).

[18] Sk. 3.2. un 4.2. punktu Komisijas ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei par finanšu instrumentiem, budžeta garantijām, finansiālo palīdzību un iespējamām saistībām – situācija 2020. gada 31. decembrī (COM(2021) 676 final, 5.11.2021.).

[19] Komisijas Lēmums (2020. gada 24. jūlijs), ar ko izveido no budžeta garantijām izrietošo iespējamo saistību koordinācijas komiteju (COM(2020) 5154 final). Šajā ziņojumā ir arī visa informācija, kas ietverta minētā lēmuma 7. pantā.

[20] Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums (ES) 2022/1628 (2022. gada 20. septembris), ar ko sniedz ārkārtas makrofinansiālo palīdzību Ukrainai, pastiprina kopējo uzkrājumu fondu ar dalībvalstu garantijām un ar īpašiem

Šajā ziņojumā ir izklāstītas trīs dažādās iespējamo saistību kategorijas (budžeta garantijas, ar uzkrājumiem nodrošināti aizdevumi trešām valstīm un ar ieņēmumu rezervēm nodrošināti aizdevumi), pēc tam sniedzot to ilgtspējas novērtējumu attiecībā pret attiecīgajiem budžeta seguma avotiem.

2. Iespējamo saistību dažādo avotu analīze

2.1 Budžeta garantijas

Šīs ir garantijas, ko sniedz dažādiem īstenošanas partneriem saskaņā ar ĀAP, ESIF, EFIA, *InvestEU* un EFIA+ pilnvarām. Saskaņā ar visiem šiem instrumentiem ES garantē īstenošanas partneriem[21] segt daļu no iespējamiem zaudējumiem un izdevumiem[22], ko rada to finansēšanas un investīciju darījumi (t. i., parāda vai pašu kapitāla darījumi).

Piecām garantiju programmām ir atšķirīgs ģeogrāfiskais tvērums, kas ietekmē ar tām saistītos riskus. ESIF un *InvestEU* palīdz novērst investīciju nepietiekamību Eiropas Savienībā. ĀAP, EFIA un EFIA+ ir daļa no Eiropas Savienības ārpolitikas un atbalsta investīcijas trešās valstīs (ĀAP un EFIA+ 1. investīciju logs galvenokārt koncentrējas uz suverēniem partneriem, savukārt EFIA un EFIA+ atvērtās arhitektūras un investīciju 4. logs galvenokārt attiecas uz privātām darbībām).

a) Budžeta garantijas, kas atbalsta investīcijas ārpus ES

Vecākā budžeta garantija ir tā, kas sniegta saskaņā ar **ĀAP**. Tās galvenais mērķis ir palielināt Eiropas Investīciju bankas (EIB) spēju veikt finansēšanas darījumus riskantākās vidēs ārpus ES tādās jomās kā vietējā privātā sektora attīstība un sociālekonomiskās infrastruktūras attīstība.

EFIA garantija tika ieviesta 2017. gadā, lai atbalstītu investīcijas un uzlabotu piekļuvi finansējumam galvenokārt Āfrikā un kaimiņreģiona valstīs un palīdzētu tām sasniegt ANO ilgtspējīgas attīstības mērķus.

Balstoties uz ĀAP un EFIA pieredzi, tika izveidots **EFIA+** 2021.–2027. gada DFS periodam kā integrēta finanšu pakete, kas nodrošina finansēšanas spējas attiecībā uz Subsahāras Āfriku, Āzijas un Klusā okeāna valstīm, Latīņameriku, Karību jūras reģionu, kā arī kaimiņreģiona valstīm un kandidātvalstīm vai potenciālajām kandidātvalstīm tādās jomās kā: i) sociālekonomiskās nevienlīdzības mazināšana, ii) ilgtspējīga un iekļaujoša izaugsme, iii) pielāgošanās klimata pārmaiņām un to mazināšana, iv) vides aizsardzība un pārvaldība un v) darbvietu radīšana.

b) Budžeta garantijas, kas atbalsta investīcijas ES

ESIF tika izveidots 2015. gadā, lai pēc finanšu krīzes novērstu ieilgušo ierobežoto privāto investīciju problēmu ES. Tā ir 26 miljardus EUR liela budžeta garantija, kas EIB grupai piešķirta no ES budžeta un ko papildina piešķīrums no EIB pašu resursiem 7,5 miljardu EUR apmērā.

---

uzkrājumiem dažām finanšu saistībām, kuras saistītas ar Ukrainu un kuras garantētas saskaņā ar Lēmumu Nr. 466/2014/ES, un ar ko groza Lēmumu (ES) 2022/1201.

[21] 2023. gadā ES dažādu esošo garantiju programmu ietvaros nodrošināja budžeta atbalstu garantiju formā EIB grupai un citām finanšu iestādēm (ieskaitot ERAB un nacionālās attīstību veicinošās bankas).

[22] Atsevišķos gadījumos garantija var arī segt papildu pozīcijas, piemēram, finansējuma izmaksas vai citas maksas.

Saskaņā ar 2021.–2027. gada DFS programmā ***InvestEU*** ir vienuviet apvienotas darbības, kas iepriekš tika veiktas ESIF un vairāku citu finanšu instrumentu ietvaros. Programma ir nodrošinājusi īstenošanas partneriem, kas nav EIB grupa, piekļuvi 25 % no ES kopējām garantijām. Programmas *InvestEU* mērķis ir nodrošināt papildu stimulu investīcijām, kuras veicina ekonomikas atveseļošanu, noturību, zaļo izaugsmi un nodarbinātību ES periodā no 2021. līdz 2027. gadam. Tā cenšas sasniegt šo mērķi, mobilizējot publiskos un privātos finansējuma avotus, lai nodrošinātu ilgtermiņa finansējumu un atbalstu uzņēmumiem un projektiem, kuri atbilst ES prioritātēm šā brīža izaicinošajā ekonomiskajā un sociālajā kontekstā.

Piecām budžeta garantiju programmām ir vairākas atšķirīgas iezīmes, tai skaitā atšķiras to īstenošanas posmi. 1977. gadā izveidotajai ĀAP programmai ir gara vēsture, ESIF īstenošanas periods beidzās 2022. gadā un EFIA īstenošanas periods beigsies 2024. gadā. Savukārt *InvestEU* un EFIA+ investīciju posms ir tikai nesen sācies. Šie dažādie piecu budžeta garantiju programmu īstenošanas posmi ir atspoguļoti turpmāk tabulā, kura parāda, ka ir parakstīti darījumi, kas patērē visu ĀAP garantijas summu un ir tuvu ESIF pilnai summai, un ir izmaksāta liela daļa šo instrumentu garantētā atbalsta. Turpretī EFIA+ un *InvestEU* ir daudz agrākā attīstības posmā.

1. tabula. Budžeta garantiju situācija (2023. gada 31. decembrī) (miljoni EUR)(*)

	Ar darījuma partneriem parakstītā pieejamā garantija	Pieejamā garantija saistībā ar darījumu partneru parakstītajiem darījumiem	Pieejamā garantija saistībā ar darījumu partneru parakstītajiem darījumiem un izmaksātajām summām
ESIF	25 591	23 635	21 551
EFIA	1077	548	478
ĀAP	27 729	27 729	19 856
InvestEU	25 767	6592	1433
EFIA+	28 115	7660	634
Kopā	**108 279**	**66 164**	**43 952**

(*) Ar darījumu partneriem parakstītā garantija ir garantijas summa, kas piešķirta īstenošanas partnerim, parakstot garantijas nolīgumu. Ar darījumu partneru parakstītajiem darījumiem saistītā garantija ietver garantijas summas visos darījumu partneru parakstītajos darījumos ar galasaņēmējiem / finanšu starpniekiem. Ar parakstītajiem un izmaksātajiem darījumiem saistītā garantija ietver darījumu summas, ko darījumu partneri izmaksājuši galasaņēmējiem / finanšu starpniekiem.

Citas būtiskas garantiju programmu atšķirības ir apkopotas turpmāk aizzīmēs.

- ĀAP piedāvā divu veidu produktus (galvenokārt tiešus valsts aizdevumus un ierobežotā mērā arī privātus aizdevumus), un to ekskluzīvi pārvalda EIB[23].
- ESIF ir strukturēts divās platformās (Infrastruktūras un inovācijas investīciju platforma ("*IIW*") un MVU investīciju platforma ("*SMEW*") ar dažādiem produktiem, ko īsteno abās platformās) un izmanto arī vienu ekskluzīvu īstenošanas partneri, proti, EIB grupu.
- EFIA īsteno 10 partneri, kas izmanto dažādus finanšu produktus ar dažādiem riska līmeņiem un iegulda piecās galvenajās nozarēs: t. i., mazo uzņēmumu finansēšana, ilgtspējīga enerģija un savienojamība, finansējums vietējā valūtā, digitalizācija un ilgtspējīgas pilsētas.
- Jaunās budžeta garantijas, piemēram, *InvestEU* un EFIA+, ir balstītas uz vecāko garantiju pieredzi, un tām ir līdzīgas iezīmes kā vecākajām garantijām. Tomēr gan *InvestEU*, gan EFIA+ ir lielāks skaits īstenošanas partneru ("atvērtā arhitektūra") un salīdzinoši plašāks produktu klāsts.

2.2 Ar uzkrājumiem nodrošināti aizdevumi, kas paredzēti, lai sniegtu finansiālu palīdzību trešām valstīm

Iespējamās saistības šajā pozīcijā izriet no finansiālās palīdzības, kas sniegta kā **makrofinansiālas palīdzības** (MFP) **programmas**[24] aizdevumi un ***Euratom*** aizdevumi trešām valstīm[25].

Finansiāls atbalsts trešām valstīm divpusēju aizdevumu veidā no ES galvenokārt tika piešķirts saistībā ar MFP programmu, kas paredzēta valstīm ārpus ES, kuras saskaras ar maksājumu bilances krīzi. 2023. gadā tika izmaksāti jauni MFP aizdevumi 18,3 miljardu EUR apmērā[26]. No šīs summas 18 miljardi EUR bija MFP+ aizdevumi Ukrainai, kas nodrošināti ar ieņēmumu rezervēm.

Papildus MFP trešo valstu valdībām joprojām nav pieejami 300 miljoni EUR *Euratom* aizdevumos, kas piešķirti Ukrainas kodolenerģētikas programmai.

---

[23] Privāto struktūru riska darījumi galvenokārt ir saistīti ar ekonomikas noturības iniciatīvas privātām pilnvarām 2,3 miljardu EUR apmērā (atbalstīti saskaņā ar ĀAP 2014.–2020. gadam, pamatojoties uz Lēmumu (ES) 2018/412, ar kuru groza sākotnējo Lēmumu Nr. 466/2014/ES) un vairākām politiskā riska garantijām attiecībā uz komerciāliem riska darījumiem.

[24] Juridiskais pamats makrofinansiālai palīdzībai (MFP), ko sniedz trešām valstīm, kuras nav jaunattīstības valstis, ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 212. pants. LESD 213. pantu var izmantot kā juridisko pamatu, ja trešai valstij nepieciešama steidzama finansiāla palīdzība.

[25] *Euratom* aizdevumu mehānisms palīdz gan dalībvalstīm, gan trešām valstīm finansēt investīcijas kodolelektrostacijās un rūpnieciskās kodoldegvielas cikla iekārtās. Sk. Padomes 1977. gada 29. marta Lēmumu 77/270/Euratom, ar ko Komisiju pilnvaro piešķirt *Euratom* aizdevumus, lai veicinātu kodolelektrostaciju finansēšanu (OV L 88, 6.4.1977., 9. lpp.), ar grozījumiem un papildinājumiem.

[26] Tie ietver 18 miljardus EUR Ukrainai saskaņā ar MFP+ instrumentu, MFP aizdevuma Jordānijai trešo maksājumu 200 miljonu EUR apmērā, otro maksājumu 40 miljonu EUR apmērā no 120 miljonu EUR MFP aizdevuma Moldovai, kas sākotnēji piešķirts 2022. gadā, un pirmo maksājumu 50 miljonu EUR apmērā no 100 miljonu papildu aizdevuma Moldovai, par kuru tika nolemts 2023. gadā. Sīkāku informāciju, tai skaitā katra atsevišķā saņēmēja neatmaksāto summu, sk. Komisijas ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei par makrofinansiālas palīdzības sniegšanu trešām valstīm 2023. gadā (COM(2024) 240 final, 10.6.2024.) un tam pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā (SWD(2024) 150 final, 10.6.2024.).

2. tabula. Trešām valstīm izsniegto aizdevumu neatmaksātās summas (2023. gada 31. decembrī) (miljoni EUR)

	Neatmaksātie aizdevumi	Uzkrātie procenti	Kopā
MFP(*)	15 193	150	**15 343**
Euratom	300	1	**301**
Kopā	**15 493**	**151**	**15 644**

(*) Izņemot MFP+ aizdevumus (nodrošināti ar ieņēmumu rezervi)

Parasti aizdevumi trešām valstīm (izņemot MFP+ aizdevumus) ir finansēti, izmantojot kompensējošus aizņēmuma darījumus, t. i., katrs aizdevums tiek finansēts ar atbilstošu ES obligāciju, kas pilnībā atbilst ES aizdevumam termiņa, procentu likmes un atmaksas grafika ziņā. Investori, kas iegulda ES obligācijās, ir pakļauti tikai ES, nevis galīgās saņēmējvalsts kredītriskam. ES saistības ir iespējamas, jo saņēmējvalstij ir līgumsaistības nodrošināt ieņēmumu plūsmu, lai atmaksātu ES obligācijas. Lai nokārtotu ES parādu, principā nav plānota ES resursu aizplūšana.

Tomēr, ņemot vērā varbūtību, ka saņēmējvalsts neatmaksā procentus par saņemto aizdevumu vai pamatsummu, ES budžetā ir paredzēti uzkrājumi šiem aizdevumiem. Parasti 9 % no aizdevumu vērtības tiek turēti kā uzkrājumi MFP vai *Euratom* aizdevumiem trešām valstīm īpašos KUF nodalījumos. Tā kā iespēja, ka zaudējumi rodas saistībā ar diviem vai vairākiem MFP aizdevumiem, ir salīdzinoši neliela, uzkrājumu apvienošana stiprina ES budžeta spēju absorbēt zaudējumus, izmantojot šo diversifikācijas efektu. Uzkrājumu līmeņi attiecībā uz šiem aizdevumiem ir sīkāk aplūkoti 3.2. iedaļā.

Līdz ar to 3. tabulā norādītās atmaksas summas ir uzskatāmas par maksimālajām paredzamajām summām, kas varētu tikt pieprasītas no uzkrājumiem 2024.–2029. gadā.

3. tabula. Spēkā esošo programmu ietvaros trešām valstīm izsniegto ar uzkrājumiem nodrošināto aizdevumu neatmaksāto summu (pamatsumma + procenti) gada atmaksas grafiks 2024.–2029. gadam (2023. gada 31. decembrī)

(miljoni EUR)

Gads	*Euratom*	MFP	Visas programmas
2024	1	877	**878**
2025	1	261	**262**
2026	1	378	**379**
2027	51	410	**461**
2028	50	409	**459**
2029	0	1153	**1153**
Kopā	**104**	**3488**	**3592**

2.3 Ar ieņēmumu rezervēm nodrošināti aizdevumi

Iespējamās saistības šajā pozīcijā izriet no **aizdevumiem ES dalībvalstīm** (t. i., maksājumu bilances (MB) mehānisma aizdevumi[27], Eiropas finanšu stabilizācijas mehānisma (EFSM) aizdevumi[28], *Euratom* mehānisma aizdevumi, aizdevumi saskaņā ar *SURE*[29] un ANM aizdevumi, kas izsniegti investīciju un reformu atbalstīšanai) un nesenajiem **aizdevumiem Ukrainai** (18 miljardi EUR MFP+ aizdevumiem Ukrainai un, sākot no 2024. gada, aizdevumiem, kas piešķirti Ukrainas mehānisma ietvaros[30]).

Iespējamās saistības, kas izriet no aizdevumiem ES dalībvalstīm un nesenajiem aizdevumiem Ukrainai, nav nodrošinātas *ex ante*. Tā vietā tos atbalsta iespēja piesaistīt papildu "pašu resursus" no dalībvalstīm Savienības budžeta struktūrā (līdz pašu resursu maksimālā apjoma ierobežojumiem, t. i., izmantojot budžeta "ieņēmumu rezerves").

Tas nozīmē, ka gadījumā, ja saņēmēja dalībvalsts nepildītu savas saistības pret ES un ES būtu izsmēlusi visas pārējās iespējas rast risinājumus pašreizējā budžeta struktūrā, tai ir tiesības kā galējo līdzekli izmantot aicinājumu dalībvalstīm uz laiku segt attiecīgo summu. Šādi līdzekļu pieprasījumi tiktu veikti papildus DFS maksimālajiem apjomiem, vienlaikus nodrošinot pilnīgu atbilstību pašu resursu maksimālajam apjomam.

Parasti šos aizdevumus piešķir ES dalībvalstīm, izmantojot to pašu kompensējošo paņēmienu, ko izmanto finansiālai palīdzībai trešām valstīm. Turpretī ANM aizdevumi un aizdevumi saskaņā ar MFP+ instrumentu Ukrainai (un no 2024. gada – Ukrainas mehānismu) finansē, izmantojot vienotu finansēšanas pieeju[31].

Komisija 2023. gadā, darbodamās ES vārdā, vadīja piecas programmas, saskaņā ar kurām tā piešķīra aizdevumus dalībvalstīm. Šīs piecas programmas ir aplūkotas turpmāk norādītajās piecās aizzīmēs.

- **Maksājumu bilances (MB) mehānisms** tika izveidots 2002. gadā, lai atbalstītu tās ES valstis ārpus eurozonas, kuras saskaras vai kuras ir pakļautas riskam saskarties ar maksājumu bilances grūtībām.
- **EFSM** tika izveidots 2010. gadā, lai sniegtu finansiālu atbalstu ES dalībvalstīm, kurās ir vai kuras apdraud lielas finansiālas grūtības, ko izraisījuši ārkārtēji notikumi, kurus tās nevar ietekmēt.
- ***Euratom* aizdevumu mehānisms**.

---

[27] Padomes Regula (EK) Nr. 332/2002 (2002. gada 18. februāris), ar ko izveido vidēja termiņa finansiālas palīdzības mehānismu attiecībā uz dalībvalstu maksājumu bilancēm (OV L 53, 23.2.2002., 1. lpp.).

[28] Padomes Regula (ES) Nr. 407/2010 (2010. gada 11. maijs), ar ko izveido Eiropas finanšu stabilizācijas mehānismu (OV L 118, 12.5.2010., 1. lpp.). Padomes Regula (ES) 2015/1360 (2015. gada 4. augusts), ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 407/2010, ar ko izveido Eiropas finanšu stabilizācijas mehānismu (OV L 210, 7.8.2015., 1. lpp.).

[29] Padomes Regula (ES) 2020/672 (2020. gada 19. maijs), ar ko izveido Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*) pēc Covid-19 uzliesmojuma (OV L 159, 20.5.2020., 1. lpp.).

[30] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/792 (2024. gada 29. februāris), ar ko izveido Ukrainas mehānismu. Sīkāku informāciju sk. 1. izcēlumā.

[31] 2022. gada beigās saistībā ar tā dēvētā MFP+ instrumenta pieņemšanu, kas tika izstrādāts, lai palīdzētu Ukrainai segt daļu no tās īstermiņa finansējuma vajadzībām, tika izveidota vienota finansēšanas pieeja kā pamatmetode visu aizņēmumu operāciju, tai skaitā MFP, īstenošanai. Saskaņā ar šo finansēšanas stratēģiju Komisija emitē ES obligācijas ar vienu zīmolu un piešķir ieņēmumus galvenajam finansējuma fondam, no kura tiek finansētas dažādas ES politikas programmas. Būtībā vienotā finansēšanas pieeja ļauj pilnībā atdalīt aizdevumu izsniegšanu dalībvalstij vai trešai valstij no ES obligāciju emisijas. Saskaņā ar *NGEU* Komisija arī aizņemas tirgos, lai finansētu neatmaksājamu atbalstu (tai skaitā ANM dotācijas). Šo aizņēmuma darījumu atmaksāšana tiek segta no turpmāko gadu budžeta apropriācijām, nepārsniedzot daudzgadu finanšu shēmā noteiktos maksimālos apjomus, un tāpēc neveido ES iespējamās saistības. Tomēr *NGEU* aizņemšanās un aizdošanas darbības (t. i., lai finansētu ANM aizdevumus) rada jaunas iespējamās saistības, un tās ir aplūkotas šajā ziņojumā.

- Par ***SURE*** programmu vienojās 2020. gada jūnijā, lai palīdzētu finansēt pēkšņus un būtiskus valsts publisko izdevumu pieaugumus saistībā ar valstu saīsināta darbalaika shēmām un līdzīgiem pasākumiem, reaģējot uz Covid-19 krīzi. Tā kā šis ārkārtas instruments tika ieviests, pirms stājās spēkā pašu resursu maksimālā apjoma un ieņēmumu rezerves palielinājums, visas dalībvalstis ir vienojušās sniegt neatsaucamas, beznosacījumu un pēc pieprasījuma garantijas 25 % apmērā no finansiālās palīdzības maksimālās summas[32]. Katra dalībvalsts veic iemaksas garantijas kopējā summā proporcionāli tās relatīvajai daļai ES kopējā nacionālajā kopienākumā (pamatojoties uz ES 2020. gada budžetu).
- **ANM** ir *NextGenerationEU* (*NGEU*) programmas (2020)[33] centrālais pīlārs, un tas ir pagaidu instruments, kas paredzēts, lai atbalstītu reformas un investīcijas ES dalībvalstīs, un tā galvenais mērķis ir atvieglot atveseļošanos no Covid-19 pandēmijas, vienlaikus palīdzot zaļās un digitālās pārkārtošanās procesam.

  Saskaņā ar ES atveseļošanas instrumentu Komisija aizņemas līdzekļus, ko ANM izmanto, lai finansētu dalībvalstu reformas un investīcijas. Finansējums var būt aizdevums (atmaksājams atbalsts) vai dotācija (neatmaksājams atbalsts).

  Visi *NGEU* aizņēmumi, kuru kopējais apmērs 2023. gada beigās ir 284 miljardi EUR, tiek garantēti ES budžetā saskaņā ar *ORD* 9. panta 4. punktu, uz laiku paaugstinot pašu resursu maksimālo apjomu 0,6 % apmērā no ES kopējā nacionālā kopienākuma (NKI); tas attiecas tikai uz *NGEU* saistībām. Tikai ANM aizdevumi (atšķirībā no ANM dotācijām) rada iespējamās saistības, un tāpēc šajā analīzē tiek ņemti vērā tikai ANM aizdevumi. Kā minēts iepriekš, svarīgi uzsvērt, ka ANM aizdevumu finansēšana tiek veikta, izmantojot vienotu finansēšanas pieeju.

4. tabula. Ar ieņēmumu rezervēm nodrošināto aizdevumu neatmaksātās summas (2023. gada 31. decembrī) (miljoni EUR)

	Neatmaksātie aizdevumi	Uzkrātie procenti	Kopā
MB mehānisms	200	1	**201**
Euratom	13	0	**13**
EFSM	42 800	411	**43 211**
SURE	98 355	104	**98 459**
ANM (aizdevumi)	79 240	349	**79 589**
MFP+	18 000	270	**18 270**
Kopā	**238 608**	**1135**	**239 743**

[32] Papildus visu dalībvalstu sniegtajai garantijai *SURE* regulā ir paredzēti vairāki aizsardzības pasākumi, lai mazinātu risku, ko rada *SURE* iespējamās saistības. Tie ietver trīs lielāko aizdevumu koncentrācijas ierobežojumu 60 % apmērā no maksimālās *SURE* ietvaros piešķirtās summas, maksimālo ikgadējo riska darījumu apjomu 10 % apmērā (t. i., katru gadu veicamie maksājumi nedrīkst pārsniegt 10 miljardus EUR) un iespēju Komisijai vajadzības gadījumā refinansēt aizņēmumus.

[33] Padomes Regula (ES) 2020/2094, ar ko izveido Eiropas Savienības Atveseļošanas instrumentu ekonomikas atveseļošanas atbalstam pēc Covid-19 krīzes (OV L 433 I, 22.12.2020., 23. lpp.).

Turpmāk 5. tabulā ir norādītas kopējās gada atmaksu (pamatsumma + procenti) summas, kas jāmaksā visiem to ES aizdevumu saņēmējiem, kuri piešķirti saistībā ar finansiālo palīdzību dalībvalstīm un MFP+ instrumentu.

Par katru no aplūkotajiem gadiem šīs summas norāda teorētisko maksimālo izejošo naudas plūsmu, kas jāsedz no ES budžeta attiecībā uz iespējamām saistībām, kuras izriet no finansiālās palīdzības dalībvalstīm un MFP+ riska darījumiem. Tomēr ES budžetā ir identificēti budžeta resursi no obligācijām izrietošo maksājumu veikšanai jebkurā brīdī, arī ārkārtējās vai neparedzētās situācijās, kad viens vai vairāki ES aizdevuma saņēmēji vienlaikus neizpilda savas saistības.

5. tabula. Spēkā esošo programmu ietvaros izsniegto ar ieņēmumu rezervēm nodrošināto aizdevumu neatmaksāto summu (pamatsumma + procenti) gada atmaksas grafiks 2024.–2029. gadam (2023. gada 31. decembrī) (miljoni EUR)

Year	Euratom	BoP	EFSM	SURE	RRF loans (*)	MFA+ (**)	All programmes
2024	14	6	3 317	327	918	419	**5 001**
2025	0	206	3 069	8 327	917	567	**13 086**
2026	0	0	6 857	8 327	917	566	**16 667**
2027	0	0	3 531	327	917	566	**5 341**
2028	0	0	2 756	10 327	919	567	**14 569**
2029	0	0	1 790	8 464	917	567	**11 738**
Total	**14**	**212**	**21 320**	**36 099**	**5 505**	**3 252**	**66 402**

(*) *NGEU* programmas ietvaros izsniegto ANM aizdevumu procentu maksājumi tiek regulāri aprēķināti saskaņā ar noteiktu metodiku (sk. Komisijas Īstenošanas lēmumu C(2022)9701 final, 19.12.2022.). Līdz ar to iepriekš minēto aizdevumu gada procentu maksājumi tiek aplēsti, pamatojoties uz pašreizējiem finansēšanas nosacījumiem.

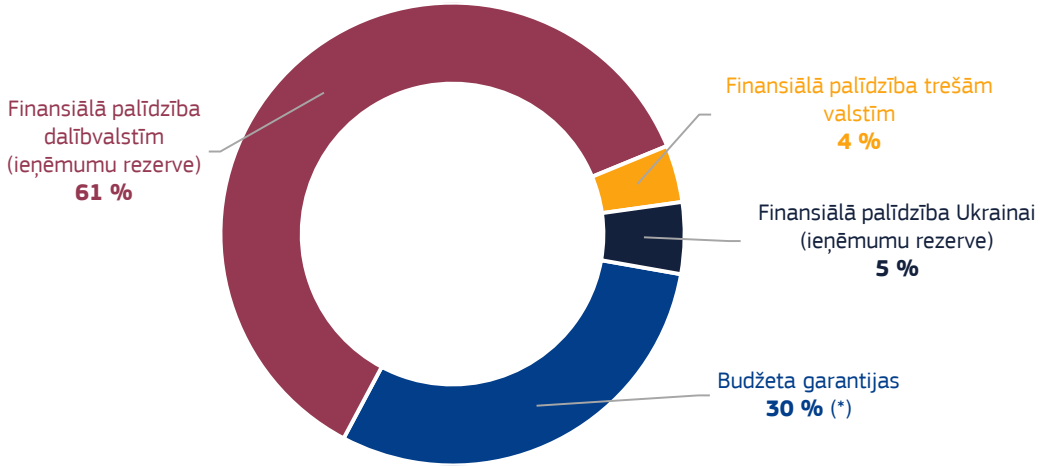
(**) Saskaņā ar Regulas (ES) 2022/2463 17. pantu ES pēc Ukrainas pieprasījuma katru gadu var piešķirt procentu likmes subsīdiju, lai segtu procentu summas, kas saistītas ar MFP+ aizdevumiem.

Ņemot vērā visus neatmaksātos aizdevumus 2023. gada beigās, periodā no 2028. līdz 2054. gadam ar ieņēmumu rezervēm pašu resursu pastāvīgā maksimālā apjoma ietvaros nodrošināto aizdevumu gada atmaksas (pamatsumma + procenti) vidēji ir 5,4 miljardi EUR. Vidējais gada atmaksu (pamatsumma + procenti) maksājums ANM aizdevumiem, kas nodrošināti ar ieņēmumu rezervēm pašu resursu pagaidu maksimālā apjoma ietvaros, šajā pašā periodā ir 3,5 miljardi EUR.

2.4 Pārskats par iespējamām saistībām 2023. gada beigās

2023. gada beigās ES budžetā bija iekļautas kopējās iespējamās saistības **255 miljardu EUR** apmērā attiecībā uz aizdevumiem, kas piešķirti dalībvalstīm un trešām valstīm, un **108 miljardu EUR** apmērā attiecībā uz garantijām, kuras sniegtas, izmantojot ESIF, *InvestEU*, ĀAP, EFIA un EFIA+. Lielāko risku ES budžetam rada finansiālās palīdzības programmas, kas paredzētas dalībvalstīm.

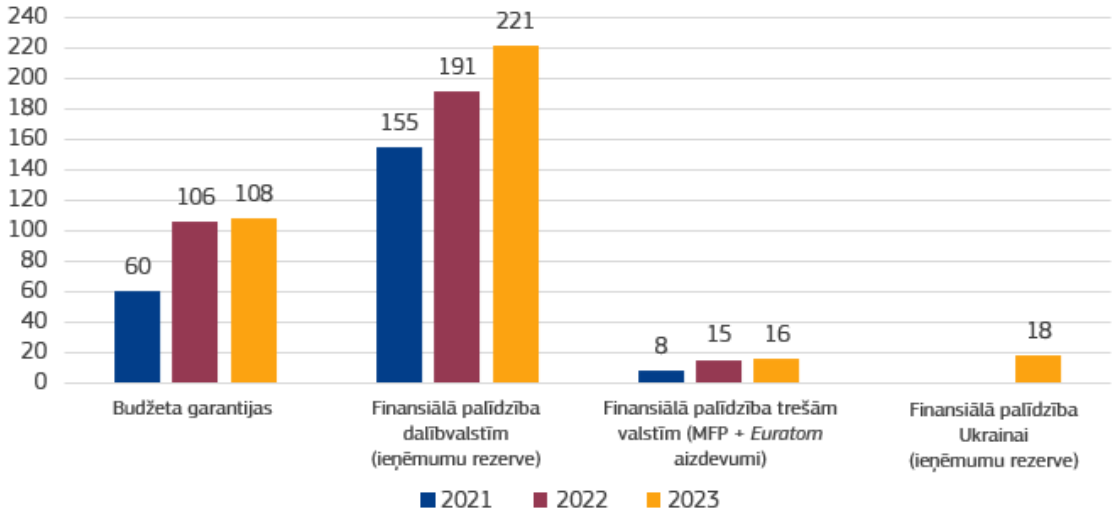
1. attēls. Iespējamo saistību sadalījums pa avotiem 2023. gada 31. decembrī

(*) Pamatā ir "ar darījumu partneriem parakstītās pieejamās garantijas" kopējā summa (sk. 1. tabulu).

Budžeta garantiju un finansiālās palīdzības programmu pieaugošo nozīmi ES politikas virzienu īstenošanā apliecina pastāvīgā augšupejošā tendence 2021.–2023. gadā. Laikposmā no 2022. gada beigām līdz 2023. gada beigām tika reģistrēts mērenāks kopējās summas pieaugums – par 16 % salīdzinājumā ar 40 % pieaugumu, kāds bija laikā no 2021. gada beigām līdz 2022. gada beigām.

2. attēls. Iespējamo saistību sadalījums pa avotiem laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam (miljardi EUR)

Laikposmā no 2022. gada beigām līdz 2023. gada beigām tika reģistrēts mērens dalībvalstīm izsniegto aizdevumu pieaugums (+16 %), jo īpaši tādēļ, ka tika izsniegti papildu aizdevumi ANM ietvaros. Finansiālā palīdzība trešām valstīm vairāk nekā divkāršojās, galvenokārt saistībā ar ārkārtas centieniem finansiāli atbalstīt Ukrainu, savukārt iespējamās saistības, kas izriet no budžeta garantiju programmām, lielā mērā saglabājās stabilas. Saistību pieaugumu, kas izriet no budžeta garantiju programmām saistībā ar *InvestEU* un EFIA+ īstenošanas posma sākumu, gandrīz pilnībā kompensēja ĀAP un ESIF riska darījumu samazināšanās, jo galasaņēmēji palielināja atmaksas.

Paredzams, ka līdz 2024. gada beigām ES iespējamās saistības turpinās palielināties saistībā ar: i) papildu atbalstu trešām valstīm (jo īpaši Ukrainas mehānisma ietvaros), ii) ANM aizdevumu papildu izmaksājumiem un iii) turpmāku progresu budžeta garantiju programmu (*InvestEU*, EFIA+ un Ukrainas mehānisma) īstenošanā.

3. ES iespējamo saistību ilgtspējas novērtēšana

3.1 Novērtējuma tvērums

Neskarot novērtējumu par noteiktu finanšu saistību tādiem uzkrājumiem visā to darbības laikā, kas nepieciešami saistību rašanās brīdī, Finanšu regulas 213. panta 3. punktā ir noteikts, ka "*iespējamās saistības, kas izriet no budžeta finansētām budžeta garantijām vai finansiālās palīdzības, uzskata par ilgtspējīgām, ja to prognozētā daudzgadu attīstība ir savienojama ar robežvērtībām, kuras noteiktas LESD 312. panta 2. punktā paredzētajā regulā, ar kuru nosaka daudzgadu finanšu shēmu, un ar gada maksājumu apropriāciju maksimālo apmēru, kas noteikts Lēmuma (ES, Euratom) 2020/2053 3. panta 1. punktā*" (t. i., DFS maksimālie apjomi un pašu resursu maksimālais apjoms).

Tas nozīmē, ka resursiem, ko ES var izmantot vienā gadā saskaņā ar pašreizējo DFS (pašu resursu maksimālais apjoms), vajadzētu būt pietiekamiem, lai finansētu izdevumus, kas izriet no DFS, kā arī jebkādas izrietošās iespējamās saistības.

Jo īpaši maksājumi, kas saistīti ar **iespējamām saistībām, kuras nodrošinātas ar uzkrājumiem** un izriet no budžeta garantijām un finansiālās palīdzības trešām valstīm, ir jāfinansē no izveidotajiem uzkrājumiem un jebkuriem turpmākiem maksājumiem, kas plānoti saskaņā ar DFS. Šā ziņojuma 3.2. iedaļā ir sniegts novērtējums par to, vai pieejamie uzkrājumi ir pietiekami, lai izpildītu paredzētos un neparedzētos maksājumus, kas izriet no budžeta garantijām un finansiālās palīdzības trešām valstīm saistībā ar saistībām, kādas tās bija 2023. gada beigās.

Maksājumus, kuri saistīti ar iespējamo saistību īstenošanos, kas izriet no **tādas finansiālās palīdzības** ES dalībvalstīm un Ukrainai, **kura nodrošināta ar ieņēmumu rezervēm**, var finansēt, izmantojot papildu pašu resursus līdz Lēmumā par pašu resursiem noteiktajam maksimālajam apjomam. Ieņēmumu rezerve (t. i., starpība starp pašu resursu maksimālo apjomu un ES budžeta izdevumu finansēšanai nepieciešamajiem pašu resursiem), atspoguļo ES finansiālās spējas segt papildu izejošās naudas plūsmas saistībā ar tādu iespējamo saistību īstenošanos, kas izriet no finansiālās palīdzības, kura nodrošināta ar ieņēmumu rezervēm. Novērtējuma tvērums šim iespējamo saistību kopumam tika detalizēti aprakstīts 2021. gada ziņojumā saskaņā ar Finanšu regulas bijušo 250. pantu[34]. Rezultāti, kas iegūti, novērtējot ilgtspēju ar ieņēmumu rezervēm, nodrošinātajām iespējamām saistībām, kuras pastāvēja 2023. gada beigās, ir sniegti 3.3. iedaļā. 2020. gada Lēmums par pašu resursiem uz laiku palielināja pašu resursu maksimālo apjomu, lai segtu saistības, kas radušās *NGEU* īstenošanas laikā, tai skaitā iespējamās saistības, kuras nodrošinātas ar ieņēmumu rezervēm un izriet no ANM aizdevumiem dalībvalstīm.

3.2 Iespējamo saistību, kuras nodrošinātas ar uzkrājumiem, ilgtspējas novērtējums

a) 2023. gada beigās pieejamie uzkrājumi

Iespējamās saistības, kas izriet no budžeta garantijām un finansiālās palīdzības trešām valstīm, ir nodrošinātas ar uzkrājumiem ES budžetā, pamatojoties uz piesardzīgiem novērtējumiem par paredzamajiem zaudējumiem katram instrumentam, kā arī papildu drošības rezervi, ar ko segt neparedzētos zaudējumus. Uzkrājumi, kas aizsargā ES budžetu pret zaudējumiem, kuri var rasties no budžeta garantijām un finansiālās palīdzības trešām valstīm, tiek glabāti KUF nodalījumos. 2023. gada 31. decembrī KUF sastāvēja no 16 nodalījumiem (13 no tiem bija pilnībā funkcionējoši, un tajos bija līdzekļi), ietverot nodalījumus visām spēkā esošajām garantiju programmām, Garantiju fonda ārējai darbībai (*GFEA*) nodalījumu (kas aptver vēsturiskos ĀAP, *Euratom* un MFP aizdevumus) un nodalījumus MFP un *Euratom* aizdevumiem pēc 2020. gada.

[34] COM(2021) 676 final, 5.11.2021.

Konkrētāk, MFP un *Euratom* aizdevumi ir nodrošināti ar dažādiem KUF nodalījumiem, proti,

- vēsturiskie riska darījumi (7,9 miljardi EUR MFP aizdevumos un 300 miljoni EUR *Euratom* aizdevumos) ir daļa no *GFEA* nodalījuma,
- jaunie MFP aizdevumi (1,4 miljardi EUR), tai skaitā ārkārtas MFP aizdevums Ukrainai, kas piešķirti 2022. un 2023. gadā, ir ietverti MFP pēc 2020. gada nodalījumā,
- ārkārtas MFP aizdevumi Ukrainai 6 miljardu EUR apmērā (ārkārtas MFP I un MFP II) ir ietverti jaunizveidotā atsevišķā nodalījumā, ņemot vērā to, ka uz šiem aizdevumiem attiecas risku papildu segums (t. i., attiecībā uz šo ārkārtas MFP aizdevumu paketi Ukrainai ir nepieciešams segums 70 % apmērā: 9 % iemaksātu uzkrājumu no ES budžeta veidā un 61 % no dalībvalstīm pieprasāmu garantiju veidā).

KUF esošo neto aktīvu tirgus vērtība 2023. gada 31. decembrī bija 18,8 miljardi EUR, savukārt 2022. gada beigās šī vērtība bija 14,39 miljardi EUR[35]. Attiecībā uz šīs DFS atlikušajiem gadiem Komisija jau ir piešķīrusi KUF papildu uzkrājumus (jo īpaši ar *InvestEU*, EFIA+ un Ukrainas mehānisma 2. pīlāru saistītos uzkrājumus), tāpēc KUF apmērs vēl vairāk pieaugs.

Saskaņā ar Aktīvu pārvaldības pamatnostādnēm KUF uztur likvīdu diversificētu portfeli, galvenokārt ieguldot parāda instrumentos ar augstu kredītreitingu, piemēram, obligācijās, ko emitējušas valdības, pārvalstiski uzņēmumi, valsts aģentūras un uzņēmumi, lai nodrošinātu kapitāla saglabāšanu visā investīciju periodā. Gada beigās KUF portfelis bija labi diversificēts starp dažādām aktīvu klasēm atbilstošajā fiksēta ienākuma portfelī, ieskaitot ierobežota apjoma darījumus ar vērtspapīriem, kas nav denominēti euro (USD), biržā tirgotiem kapitāla fondiem un naudu vai tās ekvivalentiem.

KUF gada peļņa 2023. gadā sasniedza +5,21 %, kas aptuveni atbilst tā portfeļa etalonrādītājam (+5,40 %)[36].

b) Budžeta garantiju ilgtspējas novērtējums

Vispirms jānorāda, ka ES budžeta garantijas būtiski atšķiras politikas mērķu, riska dalīšanas struktūru un pamatā esošo darījumu riska profila ziņā. Tas savukārt var radīt atšķirīgu uzkrājumu likmi dažādām programmām, pamatojoties uz visā darbības laikā riskam pakļauto vērtību (RPV)[37], kas nodrošina pienācīgu iespējamo zaudējumu segšanu noteiktā (iepriekš noteiktā) ticamības līmenī. Lai gan dažos gadījumos 2023. gada beigās pieejamie uzkrājumi bija nedaudz zemāki nekā attiecīgās riskam pakļautās vērtības ar piemērojamo ticamības līmeni, secinājuma par uzkrājumu pietiekamību pamatā ir vairāki elementi, tai skaitā garantijas darbības cikla posms (pilnībā izveidota vai nepilnīgi izveidota) un īpašie uzkrājumu veidošanas noteikumi attiecīgajām budžeta garantijām (piemēram, ĀAP).

No 2023. gada 31. decembrī pieejamajiem datiem par neto zaudējumiem visā darbības laikā attiecībā uz šajā datumā spēkā esošajām budžeta garantijām var izdarīt šādus secinājumus:

- attiecībā uz **ESIF** jānorāda, ka uz *IIW* parāda darījumu[38] kredītriska modeļa un ekspertu atzinumiem par *IIW* un *SMEW* pašu kapitālu un *SMEW* parāda produktiem pamata veiktās riska

[35] 2023. gadā KUF saņēma neto iemaksas 3,53 miljardu EUR apmērā no ES budžeta vai no iesaistītajām dalībvalstīm un EBTA valstīm.

[36] Plašāku informāciju sk. Komisijas ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei par kopējo uzkrājumu fondu 2023. gadā.

[37] Riskam pakļauto vērtību var definēt kā portfeļa zaudējumu līmeni, kas statistiski noteiktā laikposmā netiks pārsniegts, ņemot vērā konkrētu ticamības līmeni. Attiecīgie ticamības līmeņi iekšējām programmām (ESIF, *InvestEU*) un ārējām programmām (EFIA, EFIA+) ir attiecīgi 95 % un 90 %, un tiem ņem vērā tādus faktorus kā dažādi politikas mērķi un attiecīgās struktūras.

[38] Sīkāku informāciju par riska novērtējumu skatīt 41. panta 5. punktā paredzētajā ziņojumā.

analīzes rezultāti liecina, ka RPV ir 7,4 miljardiEUR ar 95 % ticamības līmeni visā darbības laikā. Šo RPV pilnībā sedz pašlaik pieejamie ESIF uzkrājumi 9,2 miljardu EUR apmērā[39],

- attiecībā uz **EFIA** riska analīzes rezultāti liecina, ka RPV ir 700,7 miljoni EUR ar vēlamo 90 % ticamības līmeni visā darbības laikā. Šo summu pilnībā sedz EFIA KUF nodalījuma tirgus vērtība 2023. gada beigās (765 miljoni EUR),
- **ĀAP** programma vairākās tās pilnvarās ir nedaudz pasliktinājusies tās galvenajos kredītriska rādītājos daļēji tāpēc, ka ĀAP ir Ukrainas vēsturiskie riska darījumi 2,3 miljarduEUR apmērā[40]. Riska analīzes rezultāti liecina, ka RPV ar 90 % ticamības līmeni visā garantijas darbības laikā ir 3,2 miljardu EUR apmērā, kas pārsniedz attiecīgo proporcionālo (*pro-rata*) uzkrājumu KUF nodalījumā (2,3 miljardi EUR). Šajā saistībā jāuzsver, ka ĀAP ir vecs instruments bez iepriekš noteikta ticamības līmeņa, kam tiek piemēroti īpaši noteikumi attiecībā uz nepietiekamiem un pārmērīgiem uzkrājumiem. *GFEA* nodalījums (kurā ir ietvertas ĀAP) tiek papildināts katru gadu, ja uzkrājumi ir zem 9 % no neatmaksātajām garantētajām summām. Turklāt ĀAP sastāv no amortizējamiem aizdevumiem ar ilgiem atmaksas periodiem, kur zaudējumi parasti neparādās pēkšņi,
- attiecībā uz ***InvestEU*** un **EFIA+**, ņemot vērā to, ka programmu paplašināšana joprojām ir agrīnā posmā un pirmie darījumi tika parakstīti 2022. gadā, ir pāragri izdarīt secinājumus par uzkrājumu pietiekamību.

c) Ar uzkrājumiem nodrošinātu aizdevumu trešām valstīm ilgtspējas novērtējums

Neatmaksāto MFP aizdevumu trešām valstīm portfelis sastāv no aizdevumiem diversificētam kopumam, kas ietver: i) ES kandidātvalstis un potenciālās kandidātvalstis; ii) valstis un teritorijas, uz kurām attiecas Eiropas kaimiņattiecību politika, un iii) citas trešās valstis, kam ir izšķiroša nozīme reģionālās stabilitātes nodrošināšanā un kas ir stratēģiski svarīgas ES, un ir politiski, ekonomiski un ģeogrāfiski saistītas ar ES.

Turpmāk norādītajās trīs aizzīmēs izklāstītie apsvērumi apstiprina, ka kopējā 9 % mērķa uzkrājumu likme MFP aizdevumiem joprojām ir pietiekama.

- MFP saņēmēju ekonomiskais stāvoklis (ņemot vērā tādus faktorus kā IKP uz vienu iedzīvotāju, ekonomikas relatīvais briedums, tuvums ES ekonomikai utt.).
- MFP aizdevumiem noteiktie nosacījumi ir apmierinoši īstenoti SVF programmas īstenošanā, kas nodrošina pārliecību par trešās valsts finansiālo dzīvotspēju un ES līdzekļu pilnīgu atmaksu.
- MFP saņēmēju ekonomiskās situācijas novērtējums un nesenās makroekonomiskās norises partnervalstīs, kas liecina, ka 2023. gadā lielākā daļa valstu ir ziņojušas par stabilu atgūšanos pēc Covid-19. Tomēr Krievijas agresijas karš pret Ukrainu ir palielinājis ekonomisko nenoteiktību, saasinājis enerģētikas krīzi un reģionā veicinājis augstu inflāciju pārtikas un enerģijas jomā. Tuvajos Austrumos finansējuma saņēmēju ģeopolitiskā situācija ir vēl vairāk pasliktinājusies pēc konflikta Gazas joslā pēc "Hamās" teroristu uzbrukuma 2023. gada oktobrī, lai gan ekonomiskā ietekme (tirdzniecībā, tūrismā un patēriņā) uz reģionu līdz šim kopumā ir neliela.

Attiecībā uz likviditātes risku būtu jāņem vērā arī tas, ka pašreizējā MFP aizdevumu, termiņu un saņēmēju veikto atmaksu struktūra ir labi sadalīta pa pašreizējo un turpmākajām DFS, kas tādējādi samazina ES budžeta pakļautības riskam apmēru, kas rodas aizkavēšanās vai saistību neizpildes gadījuma dēļ.

---

[39] Pašreizējais ESIF uzkrājums par 859 miljoniem EUR pārsniedz tiesību aktos noteikto uzkrājumu (35 % no tādas garantijas kopējās summas, kas parakstīta ar darījumu partneriem). Šis pārpalikums saskaņā ar publiskā sektora aizdevumu mehānisma (PSAM) un *InvestEU* regulas noteikumiem tiks piešķirts PSAM finansēšanai un *InvestEU* uzkrājumiem.

[40] Tika izmaksāti arī vēl 1,3 miljardi EUR no ĀAP pārprofilētajiem aizdevumiem. Tiem piemēro 70 % uzkrājumu likmi, un tie ir nodrošināti ar īpašu nodalījumu (sk. 1. izcēlumu).

1. izcēlums. ES iespējamās saistības, kuras izriet no ES finansiālā atbalsta Ukrainai. Galvenie notikumi 2024. gadā

Kopš Krievijas iebrukuma Ukrainā 2022. gadā ES ir konsekventi sniegusi spēcīgu politisko, ekonomisko, militāro, finansiālo un humāno palīdzību Ukrainai. Viss tiešo un netiešo riska darījumu (kapitāla) ar Ukrainu kopums, kas ir spēkā 2024. gada 30. jūnijā saskaņā ar spēkā esošajām programmām, ir norādīts 6. tabulā.

Galvenais instruments finansiālās palīdzības sniegšanai Ukrainai 2024.–2027. gada periodā ir **Ukrainas mehānisms**, kura kopējās finansēšanas spējas 2024.–2027. gadam ir līdz 50 miljardiem EUR. Atbalsts tiks sniegts aizdevumu, dotāciju un garantiju veidā, pamatojoties uz trim turpmāk aprakstītajiem pīlāriem.

- 1. pīlārs (atbalsts Ukrainai, izmantojot Ukrainas plānu): šis pīlārs ietver finansiālas palīdzības sniegšanu Ukrainai kopumā 38,27 miljardu EUR apmērā, kas ietver gan dotācijas (5,27 miljardi EUR), gan aizdevumus (33 miljardi EUR). Aizdevumi, kas izmaksāti Ukrainas mehānisma ietvaros, tāpat kā aizdevumi, kas piešķirti saskaņā ar MFP+ paketi, tiek finansēti, izmantojot aizņēmumus, un tiek nodrošināti ar ieņēmumu rezervēm.
- 2. pīlārs (Ukrainai paredzēto investīciju satvars): ar gandrīz 7 miljardu EUR lielu ES budžeta piešķīrumu šā pīlāra mērķis ir piesaistīt un mobilizēt publiskās un privātās investīcijas Ukrainas atveseļošanai un atjaunošanai. Lai īstenotu 2. pīlāru, ir izveidota Ukrainas garantija 7,8 miljardu EUR apmērā ar uzkrājumu likmi 70 % apmērā (un 1,51 miljards EUR ir pieejams apvienotajam finansējumam).
- 3. pīlārs (4,6 miljardi EUR neatmaksājams atbalsts): šis pīlārs cita starpā aptvers procentu likmes subsīdiju ārkārtas MFP aizdevumiem un aizdevumiem, kas piešķirti saskaņā ar 1. pīlāru.

Ukrainas mehānisma aizdevumi tiek piešķirti ar ļoti izdevīgiem noteikumiem, ņemot vērā procentu subsidēšanu un 35 gadus ilgo atmaksas periodu ar 10 gadu papildtermiņu. Tas samazina ikgadējo slogu uz Ukrainas publiskajām finansēm, vienlaikus samazinot arī riskus ES budžetam. Ukrainas mehānisma ietvaros 2024. gada pirmajā pusē tika izmaksāti aizdevumi par kopējo summu 7,9 miljardi EUR (martā – 4,5 miljardi EUR, aprīlī – 1,5 miljardi EUR un jūnijā – 1,9 miljardi EUR). Turklāt 2024. gada pirmajā pusē saskaņā ar Ukrainas garantiju tika parakstīti garantijas nolīgumi par kopējo vērtību 940 miljoni EUR ar mērķi atbalstīt darījumus Ukrainā.

Budžeta segums iespējamām saistībām, kas izriet no aizdevumiem Ukrainai kopš 2023. gada, ir nodrošināts ar budžeta ieņēmumu rezervi (aplūkota nākamajā iedaļā). Aizdevumiem, kas Ukrainai piešķirti 2022. gada beigās (MFP 6 miljardu EUR apmērā un ĀAP pārprofilētajiem aizdevumiem 1,59 miljardu EUR apmērā), budžeta segums ir 70 %[41]. Atbilstīgi MFP II lēmuma 13. pantam Komisija 2024. gada jūnija beigās 41. panta 5. punktā paredzētā ziņojuma kontekstā pārskatīja 70 % uzkrājumu likmes pietiekamību un secināja, ka pārbaudāmajā periodā nebija pietiekamu jaunu, paliekošu un nozīmīgu elementu, uz kuru pamata būtu jāmaina 70 % uzkrājumu likme.

[41] Pārprofilētajiem ĀAP aizdevumiem segumu nodrošinās ES budžeta finansētas uzkrājumu iemaksas, savukārt ārkārtas MFP tāda pati ietekme tiek panākta, papildinot iemaksāto uzkrājumu likmi 9 % līmenī ar dalībvalstu garantijām, kas sedz otrās kārtas zaudējumus līdz 61 % apmērā no aizdevumu riska darījumiem.

Šis secinājums bija balstīts gan uz kvalitatīvu, gan kvantitatīvu novērtējumu par riskiem, kādi tie bija 2023. gada beigās[42]. Jaunākais SVF novērtējums apstiprina, ka šā uzkrājuma līmeņa saglabāšana ir piesardzīga pieeja[43], [44].

6. tabula. Spēkā esošo programmu ietvaros neatmaksātie tiešie un netiešie riska darījumi (kapitāla) ar Ukrainu (2024. gada 30. jūnijā) (miljonos EUR)

Tiešie riska darījumi	Neatmaksātā summa	Budžeta segums
Vēsturiskā MFP	3810	9 %
Vēsturiskie *Euratom* aizdevumi	300	9 %
Ārkārtas MFP	1200	9 %
Ārkārtas MFP I + II	6000	9 % (+ 61 % dalībvalstu garantijas)
MFP+	18 000	Ieņēmumu rezerve
Ukrainas mehānisms – I pīlārs	7890	Ieņēmumu rezerve
Kopā	**37 200**	
Netiešie riska darījumi		
ĀAP aizdevumi, kas izmaksāti pirms 2022. gada februāra	1708	9 %
EIB pirmā pakete ĀAP ietvaros	668	9 %
EIB otrā pakete ĀAP ietvaros	1338	70 %
ERAB aizdevumi no EFIA	103	50 %
Ukrainas garantija	940	70 %
Kopā	**4757**	

[42] Papildus vairākiem riska rādītājiem kvalitatīvā novērtējumā tika ņemti vērā šādi elementi: i) 2024. gada martā publicētā SVF trešā pārskatītā paplašinātā vienošanās, kas pieņemta paplašinātās finansēšanas mehānisma ietvaros; ii) ES Ukrainas mehānisma darbību pieņemšana un uzsākšana un iii) ASV 2024. gada maija atbalsta pakete. SVF jo īpaši sniedza neviendabīgu priekšstatu par valsts finansiālo un makroekonomisko situāciju tajā laikā. Pozitīvi ir tas, ka SVF uzsvēra, ka ekonomika 2023. gadā bija noturīgāka, nekā gaidīts, ar samērā spēcīgu izaugsmi, pastāvīgu inflācijas samazināšanos un labiem ārvalstu valūtas rezervju rādītājiem. Norādot negatīvos aspektus, SVF brīdināja, ka 2024. gadā atkal radīsies šķēršļi un paredzams, ka izaugsme samazināsies līdz 3–4 % saistībā ar nenoteiktību par notiekošo karu un darbaspēka piedāvājuma ierobežojumiem, kā arī gaidāmās mobilizācijas dēļ. SVF uzskata, ka prognoze joprojām ir pakļauta ārkārtīgi augstiem lejupvērstiem riskiem, ko rada ar karu saistīti faktori, iespējamais tāda ārējā finansējuma deficīts un politikas sociālekonomiskā ietekme, kurš varētu būt nepieciešams, ja satricinājumi īstenotos.

[43] SVF ceturtajā pārskatītajā paplašinātajā vienošanās dokumentā, kas pieņemts paplašinātās finansēšanas mehānisma ietvaros, secināja, ka, lai gan Ukrainas ekonomika 2024. gada pirmajā ceturksnī bija noturīgāka, nekā gaidīts, prognoze atlikušajam 2024. gadam un 2025. gadam kopš trešās pārskatīšanas ir pasliktinājusies, galvenokārt saistībā ar postošajiem uzbrukumiem Ukrainas enerģētikas infrastruktūrai un neskaidrību par Krievijas kara pret Ukrainu ilgumu.
Sk. Ukraina: ceturtā pārskatītā paplašinātā vienošanās, kas pieņemta paplašinātās finansēšanas mehānisma ietvaros, – pieprasījums grozīt izpildes kritēriju un pārskatīt finansējuma garantijas – paziņojums presei, dienestu ziņojums un Ukrainas izpilddirektora paziņojums (imf.org).

[44] 2024. gada augusta beigās Ukrainas valdība paziņoja par veiksmīgiem secinājumiem sarunās ar komerciālo obligāciju turētājiem par ārējā parāda pārstrukturēšanu vairāk nekā 20 miljardu USD apmērā.
Sk. https://mof.gov.ua/en/news/ukraine_announces_successful_bondholders_vote_in_favor_of_debt_restructuring-4761.

3.3 Ar ieņēmumu rezervēm nodrošināto iespējamo saistību ilgtspējas novērtējums

ES budžeta spēju tikt galā ar situāciju, kad īstenojas riska darījums attiecībā uz iespējamām saistībām, kuras nodrošinātas ar ieņēmumu rezervēm, novērtē, piemērojot iepriekš 3.1. punktā minēto sistēmu.

Attiecībā uz *NGEU* saistībām pašu resursu maksimālais apjoms ir palielināts par 0,6 % no ES NKI tikai šo emisiju garantēšanai. Tādējādi tiek nodrošināts, ka ES ir līdzekļi procentu un pamatsummas atmaksai attiecībā uz parādiem, kas emitēti, lai finansētu *NGEU* neatmaksājamo atbalstu (ANM dotācijas) un ANM aizdevumus dalībvalstīm. Tā kā pirmais tiks izmaksāts ar turpmāko gadu budžetos atvēlētiem līdzekļiem, iespējamās saistības rada tikai ANM aizdevumi.

Līdz ar to ieņēmumu rezerves tiek aprēķinātas, ieskaitot kopējās *NGEU* saistības, taču šajā iedaļā aprakstītās jutīguma analīzes centrā ir tieši no ANM aizdevumiem izrietošo iespējamo saistību īstenošanās atbilstoši Finanšu regulas 213. panta 3. punktam.

Pirmais solis ir izstrādāt centrālo scenāriju (pamatscenāriju), kas atbilst paredzamajai ES izdevumu un finansiālo spēju attīstībai turpmākajos gados. Attiecībā uz laikposmu līdz 2027. gadam tas atbilst 2025. gada budžeta projektam un ES budžeta nākotnes ienākošo un izejošo naudas plūsmu ilgtermiņa prognozei.

2028.–2029. gadam izmanto vienkāršu ekstrapolāciju, par atsauci izmantojot vidējos ikgadējos maksājumus 2021.–2027. gada periodā, kam pieskaitīts ES NKI pieauguma temps. Tā ir tikai mehāniska ekstrapolācija, ko veic, lai šajā ziņojumā sniegtu pietiekami ilgu analīzes periodu. Tā nekādā veidā neskar priekšlikumu par DFS laikposmam pēc 2027. gada. Šajās ekstrapolācijās tiek pieņemts, ka 2021.–2023. gadā emitētais *NGEU* parāds tiks atmaksāts lineāri, sākot no 2028. gada.

Neskaitot pašreizējo budžeta gadu, pieejamā ieņēmumu rezerve esošo un jauno iespējamo saistību segšanai 2025.–2029. gadā ir vidēji **106,3 miljardi EUR** gadā attiecībā uz pašu resursu maksimālā apjoma daļu 1,4 % no ES NKI un aptuveni **111,7 miljardi EUR** gadā pagaidu maksimālajam apjomam 0,6 % apmērā no ES NKI.

Kad centrālais scenārijs ir izveidots, četros papildu spriedzes testos novērtē esošo iespējamo saistību ilgtspēju ārkārtas scenārijos 2024.–2029. gadā. Sīkāka informācija par šiem četriem spriedzes testiem ir izklāstīta turpmākajos punktos.

1) **Ekonomikas spriedzes tests.** Centrālajā scenārijā ES NKI atbilst prognozēm par reālo izaugsmi un inflāciju saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara Eiropas ekonomikas prognozi[45]. Spriedzes testā prognozētie nominālā pieauguma tempi ir par vienu procentpunktu zemāki nekā pamatscenārija rādītāji katrā pārskata perioda gadā[46].

   Tādējādi pašu resursu maksimālā apjoma nominālā vērtība un līdz ar to arī pieejamās ieņēmumu rezerves samazinās par **8,2 miljardiem EUR** gadā attiecībā uz "budžetā neiekļautajām" summām (ieņēmumu rezervēm) pašu resursu pastāvīgā maksimālā apjoma ietvaros un par **5,2 miljardiem EUR** pagaidu maksimālā apjoma ietvaros *NGEU* 2025.–2029. gada periodā.

2) **Budžeta ieņēmumu daļas spriedzes tests.** Šajā ārkārtas scenārijā tiek novērtēts, vai pieejamās ieņēmumu rezerves pietiktu gadījumā, ja visas ar ieņēmumu rezervēm nodrošinātās iespējamās saistības īstenotos vienlaikus. Praktiski tas nozīmētu, ka visas valstis, kas gūst labumu no finansiālās palīdzības programmām, vienlaikus nespētu veikt

[45] https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/c63e0da2-c6d6-4d13-8dcb-646b0d1927a4_en?filename=ip286_en.pdf.

[46] Tas ir līdzīgs negatīvā r-g scenārija spriedzes testam, kas veikts Komisijas Parāda atmaksājamības pārskatā: Parāda atmaksājamības pārskats 2023 – Eiropas Komisija (europa.eu).

atmaksas termiņā. Attiecīgās summas atspoguļo atmaksas grafikus 2023. gada beigās (sk. iepriekš 5. tabulu).

Šis ir ārkārtīgi maz ticams scenārijs, kurā nav ņemti vērā visi pasākumi, ko Komisija var veikt, lai izvairītos no šādas situācijas (piem., parādu restrukturizācija un aktīva naudas pārvaldība). Šajā scenārijā ieņēmumu rezerves pašu resursu pastāvīgā maksimālā apjoma ietvaros samazinātos vidēji par **10,5 miljardiem EUR** gadā. No *NGEU* programmas ANM aizdevumiem izrietošās iespējamās saistības attiecīgajā periodā būtu salīdzinoši nelielas (aptuveni **0,9 miljardi EUR** gadā procentu maksājumos), jo ANM aizdevumu pamatsummu atmaksāšana sāksies tikai 2032. gadā.

3) **Budžeta izdevumu daļas spriedzes tests.** Saskaņā ar šo scenāriju DFS izdevumi tiek prognozēti to teorētiskajā maksimumā (t. i., maksimālais iespējamais DFS maksājumu un visu atsevišķu īpašo instrumentu, tai skaitā Ukrainas rezerves, apjoms). Ir svarīgi uzsvērt, ka: i) tas neatspoguļo augšupēju prognozi un nav saistīts ar faktiskajām prognozēm par ES maksājumu attīstību un ii) attiecībā uz budžeta izdevumu daļu – jebkuram lēmumam palielināt izdevumus (DFS maksimālo apjomu robežās) ir nepieciešams Komisijas priekšlikums un Eiropas Parlamenta un Padomes apstiprinājums.

   Tāpat attiecībā uz 2028.–2029. gadu tiek izmantota vienkārša lineāra pašreizējo maksājumu maksimālo apjomu prognoze nākotnē, izmantojot prognozēto NKI pieaugumu, neskarot nākamo DFS priekšlikumu, kas ietvers arī maksājumu maksimālo apjomu. Attiecībā uz budžeta izdevumiem *NGEU* neatmaksājamā atbalsta atmaksas saistību izpildei 2021.–2027. gada DFS konkrēts izdevumu maksimālais apjoms nav noteikts. Līdz ar to attiecībā uz *NGEU* parādu atmaksu spriedzes testā tiek pieņemts, ka visas *NGEU* emisijas, kuru termiņš iestājas attiecīgajā gadā, tiek atmaksātas. Līdz ar to šajā hipotētiskajā situācijā plānotā parādu refinansēšana netiek ņemta vērā[47].

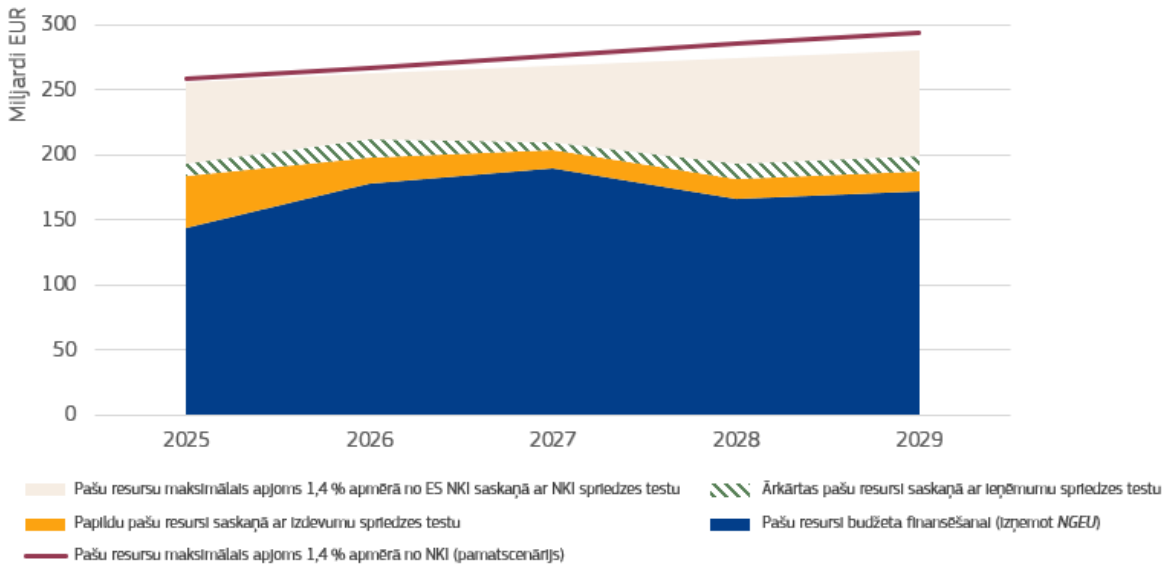
   Šis spriedzes tests liecina, ka ieņēmumu rezerves ir pietiekamas scenārijā, kur izdevumi sasniedz teorētisko maksimumu. Pašu resursu pastāvīgā maksimālā apjoma ietvaros ieņēmumu rezerves vidēji būtu **85,3 miljardi EUR**, t. i., par **12,9 miljardiem EUR** mazākas nekā pamatscenārijā. Ieņēmumu rezerves pašu resursu pagaidu maksimālā apjoma, kas ir 0,6 % no ES NKI, ietvaros, ar ko ir garantētas *NGEU* emisijas, samazinātos par vidēji **19,5 miljardiem EUR** gadā līdz vidēji **92,2 miljardiem EUR** 2025.–2029. gada periodā.

4) **Ekonomikas apstākļu, ieņēmumu un izdevumu kombinētais spriedzes tests** Šis ir ārkārtas scenārijs, kurā apvienoti visi nelabvēlīgie scenāriji, kas aprakstīti iepriekšējos trīs punktos. Šajā gadījumā ieņēmumu rezerves pastāvīgā maksimālā apjoma ietvaros samazinātos līdz vidēji **66,7 miljardiem EUR** 2025.–2029. gada periodā un pagaidu maksimālā apjoma ietvaros – līdz **86,1 miljardam EUR**. Šķiet, ka šīs summas veido lielu drošības rezervi ES finansiālajai spējai segt savas saistības (kas izriet gan no *NGEU* darījumiem, gan arī no darījumiem, kas nav saistīti ar *NGEU*).

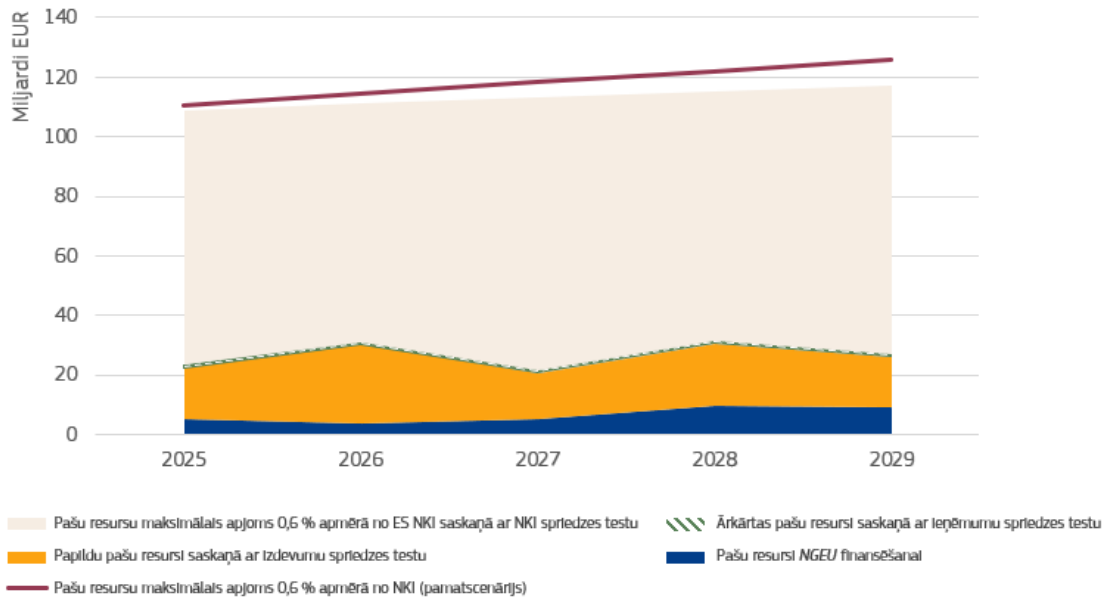
Sīki izklāstīti pamatscenārija un spriedzes testa scenāriju rezultāti ir sniegti pielikumā un apkopoti turpmāk 3. un 4. attēlā.

[47] Ar ANM aizdevumiem saistītās iespējamās saistības šajā spriedzes testā tiek atņemtas no dzēšamajām *NGEU* saistībām. Tas tiek darīts tādēļ, ka spriedzes testa uzmanības centrā ir izdevumu daļa, nevis ieņēmumu daļa, kā tas ir 2. spriedzes testā.

3. attēls. Pašu resursu maksimālais apjoms un pašu resursu vajadzības saskaņā ar pamatscenāriju un kombinēto jutīguma pārbaudi pastāvīgajam maksimālajam apjomam 1,4 % apmērā no ES NKI

4. attēls. Pašu resursu maksimālais apjoms un pašu resursu vajadzības saskaņā ar pamatscenāriju un kombinēto jutīguma pārbaudi pagaidu maksimālajam apjomam 0,6 % apmērā no ES NKI

4. Secinājumi

2023. gada beigās ES budžets atbalstīja iespējamās saistības vairāk nekā **255 miljardu EUR** apmērā, kas izriet no dalībvalstīm un trešām valstīm piešķirtajiem aizdevumiem. No šīs summas 221 miljards EUR ir saistīts ar aizdevumiem ES dalībvalstīm un 34 miljardi EUR – ar aizdevumiem valstīm, kuras nav dalībvalstis. Turklāt papildu **108 miljardi EUR** iespējamās saistībās izriet no ieguldījumu garantijām, kas nodrošinātas ĀAP, ESIF, EFIA, *InvestEU* un EFIA+ programmu ietvaros.

Riski, ka saņēmējvalstis neatmaksā šos aizdevumus vai ka tiek pieprasītas garantijas, tiek rūpīgi pārvaldīti, izmantojot visaptverošu riska pārvaldības sistēmu, tai skaitā iespējamo saistību atsevišķu kategoriju gadījumā paredzot budžeta līdzekļus, lai ar pietiekami piesardzīgu ticamības līmeni segtu iespējamos zaudējumus.

Ņemot vērā daudzos aizsardzības pasākumus, kas paredzēti to risku uzraudzības un pārvaldības ES sistēmā, kuri saistīti gan ar iespējamām saistībām, kuras nodrošinātas ar uzkrājumiem, gan ar iespējamām saistībām, kuras nodrošinātas ar ieņēmumu rezervēm, kā arī šajā ziņojumā sniegto ilgtspējas novērtējumu, ir iespējams izdarīt vairākus secinājumus. Šie secinājumi ir izklāstīti turpmāk norādītajās trīs aizzīmēs.

- Riski, ko rada ar uzkrājumiem nodrošinātie instrumenti (t. i., budžeta garantijas un finansiālā palīdzība trešām valstīm), tiek rūpīgi pārvaldīti un pienācīgi nodrošināti. Šajā novērtējumā ir ņemti vērā: i) dati par pagātnes saistību nepildīšanu un paredzamajiem zaudējumiem, ii) pasākumi, kas tiek veikti, lai nodrošinātu, ka zaudējumi nepārsniedz iepriekš noteiktus pielaides līmeņus, un iii) budžeta uzkrājumi, kas ir pieejami iespējamo maksājumu segšanai.
- ES finansiālās spējas saskaņā ar spēkā esošo tiesisko regulējumu (t. i., Lēmumu par pašu resursiem un DFS regulu) lielā mērā ir pietiekamas, lai segtu zaudējumus, kas laikposmā no šā brīža līdz 2029. gada beigām var rasties saistībā ar aizdevumiem, kuri nodrošināti ar ieņēmumu rezervēm, saskaņā ar izdevumu līmeņa mehāniskām ekstrapolācijām pēc 2027. gada. Kopumā 2025.–2029. gada periodā pieejamā ieņēmumu rezerve iespējamo saistību segšanai ir aptuveni **106,3 miljardi EUR** gadā attiecībā uz pašu resursu maksimālā apjoma daļu, kas ir 1,4 % apmērā no ES NKI, un aptuveni **111,7 miljardi EUR** pagaidu maksimālajam apjomam, kas ir 0,6 % apmērā no ES NKI. Šīs ieņēmumu rezerves var izmantot, lai izpildītu ārkārtas nepieciešamību no ieņēmumiem finansēt neparedzētus izdevumus vai izpildīt esošās vai potenciālās iespējamās saistības to īstenošanās gadījumā.
- Ieņēmumu rezerves ir pietiekamas, lai nodrošinātu ES finanšu sistēmas stabilitāti un tās kredītspēju pat ārkārtēji negatīvā scenārijā, kurā apvienota ekonomikas apstākļu, ieņēmumu un izdevumu negatīvā ietekme. Šādā negatīvā scenārijā atlikušās ieņēmumu rezerves pašu resursu maksimālā apjoma daļas 1,4 % no ES NKI ietvaros vidēji gadā 2025.–2029. gada periodā būtu **66,7 miljardi EUR** un **86,1 miljards EUR** vidēji gadā šajā pašā periodā pagaidu maksimālā apjoma, kas ir 0,6 % no ES NKI, ietvaros. Šīs summas ir drošības rezerve attiecībā uz negatīviem ekonomikas satricinājumiem nākotnē, iespējamām jaunām vajadzībām un gan ar *NGEU* darījumiem saistītām, gan ar tiem nesaistītām iespējamām saistībām.

5. Pielikumi

Ilgtspēja un ieņēmumu rezerve attiecībā uz pašu resursu pastāvīgo maksimālo apjomu

(miljardos EUR, pašreizējās cenās)

		2025	2026	2027	2028	2029
Pamatscenārijs						
Pašu resursu maksimālais apjoms (1,4 % no NKI)	a	257,9	267,0	275,9	285,0	293,9
Pašu resursi budžeta finansēšanai (izņemot *NGEU*)	b	143,2	177,9	189,0	166,1	171,8
Ieņēmumu rezerve pastāvīgā maksimālā apjoma ietvaros	a–b	114,7	89,1	86,9	118,8	122,1
Spriedzes testi						
1) Ekonomikas spriedzes tests						
Pašu resursu maksimālais apjoms (1,4 % no NKI)	a	255,4	261,8	267,9	274,0	279,7
Pašu resursi budžeta finansēšanai (izņemot *NGEU*)	b	143,2	177,9	189,0	166,1	171,8
Ieņēmumu rezerve	a–b	112,2	83,9	78,9	107,8	108,0
2) Ieņēmumu spriedzes tests						
Pašu resursu maksimālais apjoms (1,4 % no NKI)	a	257,9	267,0	275,9	285,0	293,9
Pašu resursi budžeta finansēšanai (izņemot *NGEU*)	b	143,2	177,9	189,0	166,1	171,8
Ārkārtas pašu resursi tādu iespējamo saistību segšanai, kas nav *NGEU* saistības(*)	c	9,5	14,0	6,2	11,9	10,7
Ieņēmumu rezerve	a–b–c	105,2	75,1	80,7	106,9	111,4
3) Izdevumu spriedzes tests						
Pašu resursu maksimālais apjoms (1,4 % no NKI)	a	257,9	267,0	275,9	285,0	293,9
Pašu resursi budžeta finansēšanai (izņemot *NGEU*)	b	143,2	177,9	189,0	166,1	171,8
Papildu pašu resursi (līdz DFS maksimālajam apjomam un īpašo instrumentu maksimālajam apjomam)(**)	c	40,5	19,5	14,5	14,9	15,8
Ieņēmumu rezerve	a–b–c	74,3	69,6	72,4	104,0	106,3
4) Kombinēts nevēlams/nelabvēlīgs satricinājums						
Pašu resursu maksimālais apjoms (1,4 % no NKI)	a	255,4	261,8	267,9	274,0	279,7
Pašu resursi budžeta finansēšanai (izņemot *NGEU*)	b	143,2	177,9	189,0	166,1	171,8
Papildu pašu resursi (līdz DFS maksimālajam apjomam un īpašo instrumentu maksimālajam apjomam)	c	40,5	19,5	14,5	14,9	15,8
Ārkārtas pašu resursi tādu iespējamo saistību segšanai, kas nav *NGEU* saistības	d	9,5	14,0	6,2	11,9	10,7
Ieņēmumu rezerve	a–b–c–d	62,2	50,4	58,2	81,1	81,5

(*) Tas ietver aizdevumu atbalstu, kas sniegts, izmantojot EFSM, MB mehānismu, SURE *un MFP+. Ar* SURE *instrumentu saistītajā riska novērtējumā ņem vērā īpašo pretgarantiju, ko visas dalībvalstis sniedz 25 % apmērā no finansiālās palīdzības maksimālās summas.*
(**) Izdevumi tiek prognozēti teorētiskajā maksimumā attiecībā uz: 1) DFS maksājumu maksimālo apjomu 2025.–2027. gadā[48], 2) turpmākajām korekcijām līdz to potenciālajam maksimālajam apjomam vienā gadā[49] un 3) tematisko īpašo instrumentu (Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonda, rezerves solidaritātei un palīdzībai ārkārtas gadījumos, Brexit *korekcijas rezerves), elastības instrumenta un Ukrainas rezerves gada maksimālajiem apjomiem.*

Ilgtspēja un ieņēmumu rezerve attiecībā uz pašu resursu pagaidu maksimālo apjomu

(miljardos EUR, pašreizējās cenās)

		2025	2026	2027	2028	2029
Pamatscenārijs						
Pašu resursu maksimālais apjoms (0,6 % no NKI)	a	110,5	114,4	118,3	122,1	125,9
Pašu resursi *NGEU* finansēšanai(*)	b	5,2	3,7	5	9,5	9,3
Ieņēmumu rezerve	a–b	105,4	110,7	113,3	112,6	116,6
Spriedzes testi						
1) Ekonomikas spriedzes tests						
Pašu resursu maksimālais apjoms (0,6 % no NKI)	a	109	111,1	113,2	115,2	117,1
Pašu resursi *NGEU* finansēšanai	b	5,2	3,7	5	9,5	9,3
Ieņēmumu rezerve	a–b	103,8	107,4	108,2	105,7	107,7
2) Ieņēmumu spriedzes tests						
Pašu resursu maksimālais apjoms (0,6 % no NKI)	a	110,5	114,4	118,3	122,1	125,9
Pašu resursi *NGEU* finansēšanai	b	5,2	3,7	5	9,5	9,3
Ārkārtas pašu resursi iespējamo *NGEU* saistību segšanai (maksājamās *NGEU* aizdevuma atmaksas)	c	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Ieņēmumu rezerve	a–b–c	104,5	109,8	112,4	111,7	115,7
3) Izdevumu spriedzes tests						
Pašu resursu maksimālais apjoms (0,6 % no NKI)	a	110,5	114,4	118,3	122,1	125,9
Pašu resursi *NGEU* finansēšanai	b	5,2	3,7	5	9,5	9,3
Papildu pašu resursi *NGEU* (emisijas ar dzēšanas termiņu, izņemot iespējamās saistības un budžetā paredzētās summas)	c	17,2	26,5	15,8	21,2	16,9
Ieņēmumu rezerve	a–b–c	88,2	84,2	97,5	91,4	99,7
4) Kombinēts nevēlams/nelabvēlīgs satricinājums						
Pašu resursu maksimālais apjoms (0,6 % no NKI)	a	109	111,1	113,2	115,2	117,1
Pašu resursi *NGEU* finansēšanai	b	5,2	3,7	5	9,5	9,3

[48] Kā noteikts jaunākajā DFS tehniskajā korekcijā (COM(2024) 110 final, 29.2.2024.).

[49] Attiecībā uz DFS regulas 5. pantā un 11. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzēto mehānismu (līdz minētās regulas 11. panta 3. punktā noteiktajiem maksimālajiem apjomiem un ņemot vērā tikai iespējamās augšupējās korekcijas).

Papildu pašu resursi *NGEU* (emisijas ar dzēšanas termiņu, izņemot iespējamās saistības un budžetā paredzētās summas)	c	17,2	26,5	15,8	21,2	16,9
Ārkārtas pašu resursi *NGEU* iespējamo saistību segšanai	d	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Ieņēmumu rezerve	a–b–c–d	85,6	80	91,5	83,6	90,0

(*) 2025. gadam summa atspoguļo saistību apropriācijas 2025. gada budžeta projektā. Attiecībā uz 2026. un 2027. gadu summas atbilst ESAI budžeta pozīcijas finanšu plānojumam. Summas 2028. un 2029. gadam ir balstītas uz tehnisku ekstrapolāciju, tai skaitā 2021.–2023. gadā emitētā NGEU *parāda lineāras atmaksas principu neatmaksājamam atbalstam.*